

## تأثیر جنسیت و بافت اجتماعی بر کاربرد راهبردهای ادب در نثر سینمای معاصر ایران بر اساس نظریه ادب براون و لوینسون

کتایون کیانپور<sup>۱</sup>، بهزاد رهبر<sup>۲\*</sup>، محمدرضا اروچی<sup>۱</sup>

۱- گروه زبان‌شناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

۲- گروه زبان‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

سال نوزدهم، شماره یکم، فروردین ۱۴۰۵، شماره پی در پی ۱۱۹، صص ۱۹۷-۱۷۷

<https://irandoi.ir/doi/10.irandoi.2002/bahareadab.2026.18.8120>

نشریه علمی سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی  
(بهار ادب سابق)

### چکیده:

**زمینه و هدف:** سینما به عنوان یکی از قدرتمندترین ابزارهای انتقال فرهنگ و بیان ایده‌ها می‌تواند بخشی از هنجارهای اجتماعی را بازتاب دهد و در شکل‌دهی و تأثیرگذاری بر آنها نقش فعالی داشته باشد. پژوهش حاضر به بررسی تفاوت‌های مبتنی بر جنسیت شخصیت‌ها و جنسیت نویسنده و بررسی تأثیر بافت اجتماعی در بکارگیری راهبردهای ادب در گفتگوهای زنان و مردان در ده فیلم منتخب از سینمای معاصر ایران می‌پردازد.

**روشها:** این پژوهش از شیوه نمونه‌گیری هدفمند بهره می‌برد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه فیلم‌های سینمایی بلند داستانی تولیدشده سینمای ایران در فاصله دهه ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۱ است. به منظور محدود کردن دامنه پژوهش، ده فیلم از سینمای اجتماعی که توسط کارگردانان زن و مرد به نسبت مساوی تولید شده‌اند و نمایانگر تغییرات فرهنگی، اجتماعی و زبانی در سینمای ایران هستند انتخاب و در چارچوب نظریه ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) مورد بحث و بررسی قرار گرفتند.

**یافته‌ها:** یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که در مجموعه نمونه‌ها، عوامل ژانر، زمینه روایی، بافت اجتماعی و موقعیت گوینده (نسبت قدرت، صمیمیت) بیش از جنسیت مؤلف در انتخاب راهبردهای ادب تأثیرگذار هستند؛ با این حال تفاوت‌های ظریف و معناداری در شیوه بیان و نوع راهبردها بین بازیگران زن و مرد مشاهده می‌شود.

**نتیجه‌گیری:** در این فیلم‌ها، علی‌رغم تأثیر بافت اجتماعی در وجهه زنان و مردان، آنان به شیوه‌های مختلف سعی در بازنمود هویت خود داشته‌اند. نتایج این پژوهش می‌تواند در پژوهش‌های علوم اجتماعی، زبان‌شناسی، کاربردشناسی، تعیین خط‌مشی‌ها و اولویت‌های تولیدات رسانه‌ای و نقد فیلم سودمند باشد.

تاریخ دریافت: ۲۲ آبان ۱۴۰۴  
تاریخ داوری: ۲۴ آذر ۱۴۰۴  
تاریخ اصلاح: ۱۰ دی ۱۴۰۴  
تاریخ پذیرش: ۲۳ بهمن ۱۴۰۴

### کلمات کلیدی:

ادب، بافت اجتماعی، براون و لوینسون، تفاوت جنسیتی، سینمای ایران.

\* نویسنده مسئول:

[behzadrahbar@atu.ac.ir](mailto:behzadrahbar@atu.ac.ir) ✉

☎ (۲۱ ۹۸+)



ORIGINAL RESEARCH ARTICLE

The Impact of Gender and Social Context on Politeness Strategies Use in Contemporary Iranian cinematic prose

K. Kiyanpour<sup>1</sup>, B. Rahbar<sup>\*2</sup>, M.R. Ouroji<sup>1</sup>

1- Department of Linguistics, Za.C., Islamic Azad University, Zanjan, Iran.

2- Department of Linguistics, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 13 November 2025

Reviewed: 15 December 2025

Revised: 31 December 2025

Accepted: 12 February 2026

KEYWORDS

politeness, social context, Brown and Levinson, gender differences, Iranian cinema

\*Corresponding Author

✉ [behzadrahbar@atu.ac.ir](mailto:behzadrahbar@atu.ac.ir)

☎ (+98 )

ABSTRACT




**BACKGROUND AND OBJECTIVES:** Cinema, as one of the most powerful means of cultural transmission and expression of ideas, can reflect certain aspects of social norms and play an influential role in their formation. The present study examines the impact of gender and social context on politeness strategies use in the dialogues of male and female characters of ten selected films from contemporary Iranian cinema. The aim of this study is to investigate patterns of positive/negative and direct/indirect politeness use, as well as to explore gender-based differences related to the speaker's and screenwriter's gender and the influence of social context.

**METHODOLOGY:** This research employs a nonrandom sampling method. The statistical population consists of all feature-length narrative films produced in Iranian cinema between the 1990s and 2020s. To narrow the scope, ten social realist films—equally directed by male and female filmmakers and representing cultural, social, and linguistic changes in Iranian cinema—were selected and analyzed within the framework of Brown and Levinson's Politeness Theory.

**FINDINGS:** The findings indicate that factors such as genre, social context, and speaker's position (power relation and intimacy) exert greater influence on the choice of politeness strategies than the author's gender. However, subtle yet meaningful differences are observed in the manner of expression and types of strategies employed by male and female characters.

**CONCLUSION:** In these films, women and men attempt in various ways to represent and assert their identities. The results of this study can be beneficial for research in social sciences, linguistics, pragmatics, media policy-making, and film criticism.

<https://irandoi.ir/doi/10.irandoi.2002/bahareadab.2026.18.8120>

NUMBER OF REFERENCES	NUMBER OF TABLES	NUMBER OF FIGURES
 24	 2	 5

## مقدمه

مهمترین وظیفهٔ زبان به منزلهٔ نهاد اجتماعی، برقراری ارتباط میان سخنوران است. در فرآیند ارتباط زبانی، طرفین گفتگو سعی میکنند ادب را حفظ کنند. رعایت ادب در قالب زبان و در بافتهای گفتمانی خاص، نشانگر جایگاه اجتماعی سخنگویان، سطح روابط میان آنان و از همه مهمتر متضمن حفظ روابط است. به دیگر سخن، مادامی که رعایت ادب بخشی از کنش زبانی سخنگویان زبان فارسی را تشکیل دهد، میتوان مطمئن بود که زبان «نقش ارتباطی»<sup>۱</sup> خود را به خوبی ایفا میکند. از اینرو، پرداختن به موضوع ادب به عنوان مقوله‌ای فرهنگی امری ضروری است. براون و لوینسون (۱۹۸۷) نظریه خود را بر مبنای مفهوم «وجهه<sup>۲</sup>» بنا نهادند و راهبردهای ادب را در پاسخ به تهدیدهای وجهه طبقه‌بندی کرده‌اند.

سینما به عنوان یکی از قدرتمندترین ابزارهای انتقال فرهنگ در عصر حاضر، همواره مورد توجه پژوهشگران حوزه‌های مختلف بوده است. در جامعه ایران، سینما نقشی دوگانه ایفا میکند؛ از یک سو، بازتاب‌دهنده ارزش‌ها، باورها و هنجارهای اجتماعی است و از سوی دیگر، در شکل‌دهی و تأثیرگذاری بر آنها نقش فعالی دارد. سینمای اجتماعی میتواند به عنوان بستری مناسب برای نمایش مسائل روز جامعه از جمله مشکلات و معضلات حاکم بر آن از رهگذر انواع راهبردهای ادب عمل کند. پژوهش حاضر به بررسی تفاوت‌های مبتنی بر جنسیت شخصیت‌ها و جنسیت‌نویسنده و بررسی تأثیر بافت اجتماعی در بکارگیری راهبردهای ادب در گفتگوهای زنان و مردان در ده فیلم منتخب از سینمای معاصر ایران میپردازد. این پژوهش از شیوهٔ نمونه‌گیری هدفمند بهره می‌برد. جامعه آماری این پژوهش شامل ده فیلم سینمایی منتخب تولیدشده در سینمای ایران در فاصلهٔ دههٔ ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۱ است.

## بیان مسأله

در سینما، مفهوم ادب از طریق ابزارهای مختلفی نظیر گفتگو، شخصیت‌پردازی، قاب‌بندی و حتی سکوت منتقل میشود. با توجه به اینکه سینمای ایران در بستر فرهنگی و اجتماعی مختص خود شکل گرفته و به حیات خود ادامه میدهد، پرداختن به راهبردهای ادب در گفتگوهای بازیگران میتواند به رشد و شکوفایی این هنر کمک شایانی بکند. پژوهش حاضر به بررسی راهبردهای ادب در گفتار شخصیت‌های زن و مرد در سینمای معاصر ایران بر پایهٔ نظریهٔ ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) در مکالمات فیلم و تحلیل تفاوت‌های زبانی مبتنی بر جنسیت پرداخته است. چگونگی بازنمایی روابط قدرت، حریم شخصی، صمیمیت یا فاصله اجتماعی در گفتگوها میتواند تحت تأثیر دیدگاه‌های جنسیتی متفاوت قرار گیرد، به خصوص در جوامعی که جنسیت یکی از مولفه‌های کلیدی در تعاملات اجتماعی به شمار میرود. شخصیت‌های فیلم‌های نمونه به لحاظ سطح اجتماعی به طیف‌های متنوعی تعلق داشتند. لحن، سبک بیان، بافت اجتماعی، استفاده از کنایه یا پرهیز زبانی به شکلی است که امکان تحلیل دقیق بر اساس مولفه‌های ادب را فراهم میکند. مطالعهٔ راهبردهای ادب در این رسانه، میتواند رویکردی مناسب برای دست یافتن به شمایی از دنیای ارتباطی توده مردم در بستر زبانی، فرهنگی، اجتماعی باشد و به درک عمیق‌تری از لایه‌های معنایی و فرهنگی آثار سینمایی کمک کند.

## پرسشهای پژوهش

پژوهش حاضر درصدد پاسخ دادن به دو پرسش زیر است:

<sup>۱</sup> communicative function

<sup>۲</sup> face

۱. رابطه جنسیت شخصیتهای فیلمهای سینمای معاصر ایران و نحوه بکارگیری راهبردهای ادب توسط آنها چگونه است؟
۲. بافت اجتماعی چه تأثیری در بکارگیری راهبردهای ادب توسط گروه مردان و زنان در فیلمهای سینمای معاصر ایران دارد؟

### روش پژوهش

پژوهش حاضر با استفاده از شیوه نمونه‌گیری هدفمند درصدد تحلیل راهبردهای ادب در گفتار شخصیتهای زن و مرد در سینمای معاصر ایران و تأثیر بافت اجتماعی در بکارگیری این راهبردهاست. از این رهگذر، پژوهشگر توانسته با انتخاب آگاهانه فیلمهایی را برگزیند که اطلاعات مرتبط با موضوع پژوهش را ارائه میدهند و محدودیتی برای تممیم نتایج به کل جامعه ندارند. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه فیلمهای سینمایی بلند داستانی تولیدشده در سینمای ایران در فاصله میان دهه ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۱ است. حجم نمونه پژوهش حاضر را ده فیلم در سینمای اجتماعی تشکیل میدهد که در چارچوب نظریه ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) تحلیل شده‌اند. از ده فیلمی که حجم نمونه پژوهش را تشکیل میداد پنج فیلم از نویسندگان زن و پنج فیلم از نویسندگان مرد انتخاب شدند که در جدول ۱ و ۲ ارائه و در بررسی داده‌ها از آنها تحت عنوان گروه زنان و گروه مردان نام برده میشود. این تقسیم‌بندی متوازن امکان بررسی تفاوت‌های احتمالی در استفاده از راهبردهای ادب زبانی را با توجه به نگرش جنسیتی نویسنده فراهم می‌کند. فیلمها در فاصله دهه ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۰ تولید شده و نمایانگر تغییرات فرهنگی، اجتماعی و زبانی در سینمای ایران هستند.

جدول ۱- کارگردانان / نویسندگان زن

نام فیلم	کارگردان/ نویسنده	سال تولید
زندان زنان	منیژه حکمت	۱۳۷۹
من ترانه ۱۵ سال دارم	رقیه توکلی	۱۳۸۰
هیس دخترها فریاد نمی‌زنند	پوران درخشنده	۱۳۹۲
اسرافیل	آیدا پناهنده	۱۳۹۵
بنفشه آفریقایی	مونا زندی حقیقی	۱۳۹۶

جدول ۲- کارگردانان / نویسندگان مرد

نام فیلم	کارگردان/ نویسنده	سال تولید
طعم گیلان	عباس کیا رستمی	۱۳۷۶
جدایی نادر از سیمین	اصغر فرهادی	۱۳۸۹
ابد و یک روز	سعید روستایی	۱۳۹۴
مغزهای کوچک زنگ زده	هومن سیدی	۱۳۹۶
برادران لیلا	سعید روستایی	۱۴۰۱

### پیشینه پژوهش

از پژوهشهایی که در مورد ادب در ژانرهای مختلف انجام شده میتوان به آثار محققان خارجی همچون براون و لوینسون (۱۹۸۷)؛ اسکالن و اسکالن<sup>۱</sup> (۱۹۹۵)؛ باکستر<sup>۲</sup> (۱۹۸۴)؛ بلوم-کولکا<sup>۳</sup> (۱۹۸۷)؛ هلمز<sup>۴</sup> (۲۰۱۳)؛ محمد و احمدآلو (۲۰۲۱)؛ فتحی (۲۰۲۴)؛ یتوک<sup>۵</sup> (۲۰۲۴)؛ مولیونو<sup>۶</sup> و همکاران (۲۰۲۵)؛ القحطانی<sup>۷</sup> (۲۰۲۴) و آثار داخلی از جمله نعمتی (۱۳۸۲)؛ پاکروان (۱۳۸۳)؛ هدایت (۱۳۸۴)؛ یعقوبی (۱۳۸۸)؛ آهنکوب (۱۳۸۹)؛ خدایی مقدم (۱۳۹۲)؛ رحمانی و مدرسی (۱۳۹۵)؛ رهبر (۱۳۹۶)؛ کلانتری خاندانی (۱۳۹۶)؛ رهبر، رضایی و اروچی (۱۴۰۱)؛ هادیلو (۱۴۰۲)؛ آذرپرند (۱۴۰۳) اشاره کرد که همگی به موضوع ادب از ابعاد متفاوتی نگریسته‌اند که به‌طور خلاصه به برخی از آنها می‌پردازیم.

براون و لوینسون (۱۹۸۷) در مورد ادب زنان در جامعه مایان<sup>۸</sup> نشان داد که علیرغم اعتقاد به استفاده رسمی تر زنان از زبان، مخالفت‌هایی با این دیدگاه وجود دارد. او پژوهشهایی را که ویژگیهای زبانی وابسته به زنان و مردان را بررسی میکردند به چالش کشید و عنوان کرد پژوهشهایی که سخنان مردان و زنان را از هم جدا میکنند مجموعه‌ای از حقایق تصادفی زبانشناسی هستند. اسکالن و اسکالن (۱۹۹۵) ادب را الگویی از تعامل اجتماعی معرفی کردند. هدف آنها فهم این موضوع بود که در یک مکالمه، طرفین گفتگو چگونه با مجموعه‌ای از روابط روبرو میشوند. آنها برای ادب سه کارکرد مختلف را نام بردند: احترام، همبستگی و رابطه سلسله‌مراتبی. باکستر (۱۹۸۴) بر این باور است که اشخاص قدرتمند، نسبت به افراد کم قدرت، از ادب کمتری در گفتار استفاده میکنند. هلمز (۲۰۱۳) در کتاب خود در حوزه جامعه‌شناسی زبان بخشی را به توضیح درباره علل تفاوت رفتار زبانی متفاوت میان زنان و مردان اختصاص داده است. او اولین دلیل مؤدبتر بودن زنان را موقعیت پایین آنها در جامعه میداند. محمد و احمدآلو (۲۰۲۱) به مطالعه توانایی زبان‌آموزان دانشگاهی به عنوان زبان خارجی در دانشگاه در نشان دادن فاصله اجتماعی و تشخیص روابط قدرت نسبت به مخاطبان پرداختند. در این مطالعه هم‌چنین راهبردهای ادب منفی بر اساس نظریه براون و لوینسون بررسی شده است. فتحی (۲۰۲۴) به بازنگری چارچوب براون و لوینسون (۱۹۸۷) می‌پردازد تا تعداد کل راهبردهای ادب مثبت را از ۱۵ به ۷ و تعداد راهبردهای ادب منفی را از ۱۰ به ۵ کاهش دهد. این بازتحلیل در نهایت تصویری خودسازگار و منسجم از کاربرد ادب ارائه میدهد. پژوهش یتوک (۲۰۲۴) به تحلیل گفتمانی نظرات کاربران در پورتال‌های خبری می‌پردازد و نشان میدهد چگونه راهبردهای ادب مثبت و منفی (و انتخاب آنها) در فضای مجازی بکار گرفته میشوند. مولیونو و همکاران (۲۰۲۵) نشان دادند که ادب زبانی بعنوان یک موضوع کاربردی میتواند به شناسایی نامزدهای بالقوه ریاست جمهوری در نحوه جایگاه‌هایی آنها در مناظرها

<sup>۱</sup> Scollon & Scollon

<sup>۲</sup> Baxter

<sup>۳</sup> Blum-Kulka

<sup>۴</sup> Holms

<sup>۵</sup> Ytoc

<sup>۶</sup> Mulyono et al.

<sup>۷</sup> Alqahtani

<sup>۸</sup> Mayan society

کمک کند. القحطانی (۲۰۲۴) در یک پژوهش مقایسه‌ای میان زبان انگلیسی گفتاری در عربستان سعودی و بریتانیا تفاوت‌های فرهنگی در بکارگیری راهبردهای ادب را بررسی میکند.

در زبان فارسی، نعمتی (۱۳۸۲) در پژوهش خود ضمن تحلیل تفاوت‌های زبانی زنان و مردان به این نتیجه رسیده است که زنان از مردان مؤدبترند. پاکروان (۱۳۸۳) در پژوهشی ۱۴ گفتگوی فارسی را در قالب اصول تعامل گرایس<sup>۱</sup> (۱۹۷۵) و براساس نظریه لیچ<sup>۲</sup> (۱۹۸۳) درباره قواعد آدابانی در گفتار بررسی کرده است. این بررسی نشان میدهد که رفتار زبانی گویشوران فارسی، ریشه در برخی از قراردادهای اجتماعی خاص این زبان دارد. هدایت (۱۳۸۴) به بررسی تأثیر جنسیت به عنوان عاملی اجتماعی، بر نحوه تقاضای مستقیم یا غیرمستقیم زنان و مردان میپردازد و به این نتیجه میرسد که زنان به نحوه بیان درخواستهایشان، به‌ویژه در موقعیتهای رسمی و اجتماعی، بیش از مردان توجه میکنند. آهنکوب (۱۳۸۹) در پژوهشی به راهبردهای ادب استفاده‌شده توسط دانشجویان بر اساس الگوی ادب براون و لوینسون پرداخت و راهبردها و فراراهبردهای ادب استفاده‌شده توسط دانشجویان در موقعیت کنش گفتاری رد درخواست را بررسی کرد. خدایی مقدم (۱۳۹۲) نشان داده است که فارسی‌زبانان گفتار مؤدبانه را فقط برای انجام کنش‌های تهدیدکننده وجهه به کار نمیبرند، بلکه آن را جهت حفظ و تقویت وجهه و احترام به دیگران نیز به کار میگیرند. رحمانی (۱۳۹۲) از دیدگاه نظریه ادب براون و لوینسون و نظریه بی‌ادبی کالپپر<sup>۳</sup> به بررسی راهبردهای ادب و بی‌ادبی در ده رمان برگزیده فارسی‌زبان نوجوان پرداخته است. رحمانی، مدرسی، غیاثیان و زندی (۱۳۹۴) ادب و بی‌ادبی را در چارچوب نظریه ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) و نظریه بی‌ادبی کالپپر (۱۹۹۶) در رمان طبقه هفتم غربی و فیلم بوی خوش زن مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه دست یافتند که نویسنده رمان طبقه هفتم غربی تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی بین جامعه ایران و ایالات متحده را به خوبی درک کرده است. رحمانی و مدرسی (۱۳۹۵) در مقاله خود در مورد تأثیر قدرت و جنسیت بر میزان راهبردهای ادب و بی‌ادبی در گفتگوهای کلیدی ده رمان برگزیده نوجوانان فارسی‌زبان به این نتیجه رسیده‌اند که شخصیت‌های قدرتمند، در برخورد با شخصیت‌های ضعیف در حالی از راهبردهای ادب کمتری استفاده میکنند که ادب بیشتری را از شخصیت‌های ضعیف دریافت میدارند. رهبر (۱۳۹۶) شاخص سبکی - جنسیتی ادب در ادبیات نمایشی ایران را در دو دوره قبل و بعد از انقلاب مورد ارزیابی قرار داد. بر اساس یافته‌های وی الگوی توزیع شاخص ادب در این دو دوره عکس هم بوده است. جنسیت نمایشنامه‌نویسان بر کاربرد شاخص ادب تأثیر داشته و نمایشنامه‌نویسان زن در آثارشان از ساخت‌های مؤدبانه بیشتری استفاده کرده‌اند. رهبر، رضایی و اروچی (۱۴۰۱) به بررسی رابطه بین میزان ادب دانشجویان و جایگاه اجتماعی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که ادب با جایگاه اجتماعی افراد رابطه مستقیمی دارد؛ به این معنی که با تنزل جایگاه اجتماعی مخاطب، کاربرد ادب در مقابل آن نیز کاهش مییابد. هادی‌لو (۱۴۰۲) در مقاله «بازتاب ادب‌ورزی در ساخت زبانی قرآن کریم در پرتو نظریه ادب» به تحلیل زبانی قرآن با تکیه بر راهبردهای ادب براون و لوینسون میپردازد. آذرپرند (۱۳۹۸) در پژوهشی به تغییرات راهبرد زبانی «خطاب» بین استادان و دانشجویان ایرانی (مطالعه موردی دانشگاه تهران بر اساس نظریه ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) پرداخته است). نوآوری پژوهش حاضر در این است که برخلاف دیگر پژوهشها بر داده‌های برگرفته از اجتماع متمرکز نیست، بلکه در عرصه سینما از راهبردهای ادب استفاده میکند.

<sup>۱</sup> Grice

<sup>۲</sup> Leech

<sup>۳</sup> Culpeper

### چارچوب نظری

رعایت ادب در قالب زبان و در بافتهای گفتمانی خاص، نشانگر جایگاه اجتماعی سخنگویان، سطح روابط میان آنان، حسن خلق و از همه مهمتر متضمن حفظ روابط است. از اینرو، پرداختن به موضوع ادب بعنوان مقوله‌ای فرهنگی و یکی از بنیادین‌ترین عناصر ارتباطی امری ضروری است. بر اساس براون و لوینسون (۱۹۸۷) راهکارهای ادب عبارتهایی هستند که در محاوره روزمره همه مردم و در همه فرهنگها بکار میروند. بنابراین نظریه، هدف از بکار بردن راهکارهای مذکور، حفظ وجهه مخاطب است. آنها به پیروی از گافمن<sup>۱</sup> (۲۰۰۱)، برای هر فرد دو نوع وجهه در نظر گرفته‌اند: وجهه منفی و وجهه مثبت. مراد از وجهه منفی میل فرد به آزادی عمل در اجتماع و بیزاری از تحمیل و منظور از وجهه مثبت میل فرد به تأیید شدن، دوست‌داشته شدن و پذیرفته شدن بعنوان عضوی از جامعه است. آنها ادعا کردند که برخی از کنشها سبب تهدید وجهه میشود.

### راهبردهای ادب

در انگاره‌ای که براون و لوینسون (۱۹۸۷) ارائه کردند گوینده متناسب با شدت تهدید وجهه شنونده یکی از راهبردهای ادب را به منظور کاهش میزان تهدید بکار میبرد. این راهبردها عبارتند از: ۱- ادب مستقیم، ۲- ادب مثبت<sup>۲</sup>، ۳- ادب منفی<sup>۳</sup>، ۴- ادب غیرمستقیم، ۵- ادب منع‌شده، (عدم انجام تهدید وجهه<sup>۴</sup>) که در زیر به توضیح مختصری از آنها میپردازیم (براون و لوینسون، ۱۹۸۷: ۲۲۷-۲۹۴).

#### راهبرد ادب مستقیم

در این راهبرد کنش‌گفتارها به صورت صریح، بدون ابهام و بدون هیچ تلاشی برای حفظ وجهه بکار برده میشوند. این راهبرد زمانی استفاده میشود که گوینده نسبت به مخاطب از قدرت بالاتری برخوردار باشد یا زمانی که گوینده رابطه نزدیک با شنونده دارد. در این نوع از ادب، کنش تهدیدکننده وجهه به صورت کاملاً واضح و آشکار و بدون ابهام انجام میشود.

#### راهبرد ادب مثبت

براون و لوینسون راهبرد ادب مثبت را چنین تعریف میکنند: جبران مورد تهدید قرار دادن وجهه مثبت مخاطب و تمایل دائمی او مبتنی بر این که خواسته‌هایش مطلوب تصور شود. این راهبرد بر وجهه مثبت مخاطب تمرکز میکند (براون و لوینسون، ۱۹۸۷: ۱۰۱). گوینده به نیازها و خواسته‌های مخاطب توجه دارد. راهبردهایی مانند توجه به خواسته‌ها، علایق و نیازهای مخاطب، استفاده از نشانگرهای میان‌گروهی، پرهیز از مخالفت، پیش‌فرض / ایجاد / ادعای زمینه مشترک، پیشنهاد / قول، خوش‌بین بودن، هدیه دادن به مخاطب از این نوع راهبردها به شمار میروند.

#### راهبرد ادب منفی

<sup>۱</sup> Goffman

<sup>۲</sup> positive politeness

<sup>۳</sup> negative politeness

<sup>۴</sup> With hold the FTA

در این راهبرد گوینده به وجهه منفی مخاطب احترام میگذارد، از وارد شدن به حریم مخاطب اجتناب میکند و فاصله خود را حفظ میکند تا از تهدید وجهه خود و شنونده جلوگیری کند. راهبرد ادب منفی شامل بیان غیرمستقیم، سؤال، کاهش درجه تحمیل تهدید، عذرخواهی، بیان کنش تهدیدکننده وجهه بعنوان قانون عمومی، اسمی‌سازی و بیان صریح مدیون بودن به شنونده است.

### راهبرد ادب غیرمستقیم

این راهبرد به گونه‌ای انجام میشود که نمیتوان تنها یک هدف ارتباطی را به کنش گفتار اختصاص داد. به عبارت دیگر، گوینده کنش گفتار را به شکل غیرمستقیم بیان میکند تا چندین تفسیر از آن برداشت شود و با این روش ممکن است که وجهه مخاطب تهدید نشود. در این نوع از ادب، کنش تهدیدکننده وجهه به صورتی انجام میشود که بیش از یک مقصود رسانده میشود. این راهبرد شامل اشاره کردن، دادن نشانه‌های ارتباط، پیش‌فرض، کم‌گویی، اغراق و مبالغه کردن، استفاده از تعارض، طنز یا کنایه، استعاره، سؤالات بلاغی، سر بسته صحبت کردن، تعمیم بیش از حد، ناقص بیان کردن، استفاده از حذف است.

### عدم تهدید وجهه

در این راهبرد گوینده عملی را که باعث تهدید وجهه میشود، انجام نمیدهد. برای مثال، سکوت میکند و چیزی نمیگوید. به عبارتی گوینده به صورت کاملاً فعال از اجرای کنش تهدیدکننده وجهه پرهیز میکند. مطالعه راهبردهای ادب مستقیم / غیرمستقیم و ادب مثبت / منفی در مجموعه فیلمهای منتخب میتواند رویکردی مناسب برای دست یافتن به شمایی از دنیای ارتباطی توده مردم در بستر زبانی، فرهنگی، اجتماعی باشد و به درک عمیقتری از لایه‌های معنایی و فرهنگی آثار سینمایی کمک کند که در پژوهش حاضر بدانها پرداختیم.

### تحلیل داده‌ها

در این پژوهش از ده فیلم سینمایی اجتماعی معاصر فارسی در بازه زمانی ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۱ به‌عنوان داده استفاده شد. این فیلمها از نویسندگان زن و مرد به نسبت مساوی گزینش شدند. گفتگوهای مستخرج از فیلمها بر اساس چارچوب نظری پژوهش یعنی اصل ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) و بر اساس پرسشهای پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

از گروه زنان، فیلمهای منتخب با مجموع ۵۸۹۰ گزاره مورد بررسی قرار گرفتند. با ارائه نمونه گفتگوها از دو سکانس «من ترانه ۱۵ سال دارم» و «اسرافیل» بر اساس نظریه «ادب زبانی» به تحلیل مفاهیم وجهه «مثبت»، «منفی»، و راهبردهای حفظ ادب در آنها و تأثیر بافت اجتماعی در بکارگیری این راهبردها میپردازیم.

نمونه (۱) گفتگو از سکانس رویارویی ترانه و مادر امیر درباره وضعیت شغلی و حیثیتی دختر در «من

### ترانه ۱۵ سال دارم»

- مادر امیر: «امیر از وقتی برگشته آلمان رفته! اصلاً چرا رفتی سر کار؟»
- ترانه: «دیگه سرکار نمی‌روم، من و امیر دیگه ارتباط نداریم»
- مادر امیر: «من می‌خوام با خانواده‌ات صحبت کنم! باید بدونم با پسر من چه می‌کنی!»
- ترانه: «هر حرفی هست به خودم بگید؛ دیگه امیر ندیده‌ام؛ پدر و مادرم نیستند»

مادر امیر با تندی و تشر، اعتبار دختر را زیر سؤال میبرد؛ زبانش صریح، کنترل‌کننده و همراه با تهدید وجهه مثبت است. ترانه با راهبرد ادب غیرمستقیم پاسخهای سر بسته و کوتاه برای کنترل تنش و دفاع از استقلال، بدون

درگیر شدن عاطفی میدهد. در ادامه، مادر امیر تهدید/سرزنش میکند و نقش خود را (بعنوان طبقه مسلط) در کنترل آینده دختر برجسته میسازد. ترانه با انکار سلطه و تکرار «هر چی هست به خودم بگیرد» مسیر را میبندد. در بررسی نقش بافت اجتماعی طبقه اجتماعی و رابطه سلطه از اهمیت بسزایی برخوردار است. این سکانس نمود بارز شکاف نسلی و جنگ قدرت میان زن بالغ سلطه‌محور و دختر نوجوان در حال ساخت هویت مستقل است.

#### نمونه (۲) گفتگو از سکانس گفتگوی پایانی ترانه با پدر در فیلم «من ترانه ۱۵ سال دارم»

• ترانه: «بابا، دیگه می‌خوام همه چیز را خودم انتخاب کنم... دوست دارم خودم تصمیم بگیرم»

• پدر ترانه: «راه آسونی نیست، ترانه... اما انتخاب مال توست. من فقط پدرت هستم»

• ترانه: «از هیچ‌کس نمیترسم، حتی اگر همه برن... می‌خواهم برای خودم زندگی کنم»

• پدر ترانه: «دیگه بزرگ شدی، هر کاری بکنی باید بایی عواقبش هم بایستی»

ترانه با طرح مطالبه و استقلال، تقویت وجهه مثبت، اراده زنانه و بلوغ را نمایش میدهد. پدر حس حمایت و مسئولیت را منتقل میکند و با طرح هشدار و واقعیت‌گرایی با راهبرد ادب مثبت و مستقیم دختر را به پذیرش عواقب کار رهنمون میشود. در اواخر فیلم، ترانه تصمیم سخت خود را بازگو میکند و پدر او (پس از یک مسیر طولانی تعامل و چالش) موضع نهایی را اعلام میکند. بارزترین گفتگوها حول استقلال دختر نوجوان، پذیرش مخاطرات زندگی و قبول مسئولیت تصمیمات در قبال هشدار پدر میانسال است.

#### نمونه (۳) گفتگو از سکانس آغازین فیلم «اسرافیل»

خانوم: «بهرروز اومده»

عباس: «پاشو بناره اینجا خون به پا میکنما»

ایران: «چیزی نکن جلو مردم»

عباس: «هن اینقدر بی‌غیرت شدم که این بی‌ناموس پاشو بناره اینجا؟»

عباس اعتراض مستقیم به حضور فرد ناخواسته را با راهبرد ادب منفی بیان میکند. در مقابل، ایران از رهگذر ادب مثبت برای آرام کردن اوضاع تلاش میکند. اما عباس به شدت با تهدید به ادامه حضور آن فرد واکنش نشان میدهد و در ادامه با ابراز بی‌غیرتی و تهدید ضمنی از راهبرد ادب منفی استفاده میکند. استفاده از مفاهیمی همچون «ناموس» و «غیرت» و چگونگی بازنمایی آنها به مسائل زنان در طبقات مختلف اجتماعی اشاره دارد.

#### نمونه (۴) گفتگو از سکانس پایانی فیلم «اسرافیل»

بهرروز: «ماهی جان؟ ماهی؟ بریم تا تاریخ نشده برسونت»

ماهی: «زمینتو فروختی به دایی عباس؟ برای منافعت با یکی معامله کردی که زندگی منو نابود کرد؟ مگه سارا برنگشته؟ چرا اومدی اینجا؟»

سکانس پایانی «اسرافیل» نقطه‌ای است که همه تنشهای عاطفی، کینه‌های قدیمی و گره‌های شخصی شخصیتها روی هم جمع میشود. در این بخش رویارویی مستقیم بهروز با دایی عباس باعث آشکار شدن کینه ۲۰ ساله و موضوع آبروی خانوادگی میشود. ماهی با تلخی از گذشته، فروش زمین به دایی عباس و خیانت به اعتمادش گله میکند.

#### نمونه (۵) گفتگو از سکانس پایانی فیلم «اسرافیل»

بهرروز: «دیگه داری چرت پرت میگیا! من بخاطر تو این همه راه اومدم»

سارا: «نه عزیزم شما اومدی زمینها تو بفروشی، چون پولاشو لازم داری! این وسطا هم با چند نفر بری و بیای ببینی با کی خوش میگذره، ورش داری ببری کانادا! برو اونور دیگه بهروز»  
بهروز: «روانی شدیا»

سارا: «بهروز من خر نیستم! تو هنوز ماهی رو دوست داری! از وقتی رفتم تهران و برگشتم کلا شدی یه آدم دیگه!  
چرا داری با من بازی میکنی؟»

سارا با لحنی پر از خشم و سرزنش، بهروز را متهم به سوءاستفاده از او و علاقه پنهان به ماهی میکند. تقابلهای لفظی شامل جملات با بار تهدید و وجهه و دفاع از خود، اغلب مستقیم و گاهی با کنایه همراه است. اشاره به مشکلات مالی، مهاجرت و ازدواج به عنوان ابزار فشار روانی و قدرت کلامی استفاده میشود. در پایان، نبودن ماهی و نامه خداحافظی بهروز حالت نیمه‌باز و حزن‌آلود داستان را تثبیت میکند:

بهروز: «درو باز کنید ایران خانوم. ... ماهی خانوم هستن؟»

ایران: «نه، از آموزش و پرورش بردنش شیراز، مسافرت»

بهروز: «خداحافظ. ایران خانوم اینو بده به ماهی، شاید دیگه ندیدمش!»

بهروز: «موایلت خاموشه ماهی جان. اومدم دم خونه‌تون خداحافظی، نبود. چه کار خوبی کردی رفتی مسافرت... دیشب خوابتو دیدم، یه شیپور بزرگ دستت بود، میگفتی صدای این شیپور دربیاد مرده‌ها زنده میشن! حالا نمیدونم مرده‌ها زنده بشن خوشحالن یا نه!»

سارا: «منکه فکر میکنم خوشحالن ...»

از گروه مردان، فیلم‌های منتخب با مجموع ۵۸۹۰ گزاره مورد بررسی قرار گرفتند. با ارائه نمونه گفتگوها از دو سکانس «برادران لیلا» و «مغزهای کوچک زنگ‌زده» بر اساس نظریه «ادب زبانی» به تحلیل مفاهیم وجهه «مثبت»، «منفی»، و راهبردهای حفظ ادب و تأثیر بافت اجتماعی در آنها میپردازیم.

#### نمونه (۶) گفتگو از سکانس ۱ «برادران لیلا» (درگیری لیلا با پدر)

• لیلا: «تو فقط به خودت فکر میکنی. ما داریم له میشیم، ولی تو دنبال انگشتر سلطنتی هستی؟»

• پدر: «من بزرگ این خونه‌ام. هر چی بگم همونه. شما بچه‌اید، باید گوش کنید»

لیلا مستقیماً وجهه مثبت پدر را تهدید میکند و با این گفتگو، احترام اجتماعی و جایگاه پدر را زیر سؤال میبرد. تهدید وجهه مثبت بدون استفاده از ادب مثبت یا منفی. لیلا از زبان مستقیم و انتقادی استفاده میکند. پدر با تأکید بر جایگاه سلسله‌مراتبی خود، تلاش میکند وجهه منفی خودش را حفظ کند و استقلال تصمیم‌گیری را تثبیت کند. استفاده از قدرت و اقتدار برای حفظ وجهه منفی، بدون توجه به نیازهای وجهه مثبت فرزندان.

#### نمونه (۷) گفتگو از سکانس ۱ «برادران لیلا» (درگیری لیلا با پدر)

• لیلا: «اگه بزرگ این خونه‌ای، چرا هیچوقت به فکر ما نیستی؟»

• پدر (با عصبانیت): «تو دیگه زیادی حرف میزنی. ادب داشته باش!»

لیلا دوباره وجهه مثبت پدر را تهدید میکند و او را به بی‌توجهی نسبت به خانواده متهم میکند. تهدید وجهه مثبت با استفاده از پرسش انتقادی، بدون نرم‌سازی یا استفاده از ادب منفی. پدر در این لحظه تلاش میکند با توبیخ لیلا، وجهه خودش را بازسازی کند و کنترل گفتگو را به دست بگیرد. استفاده از تهدید وجهه منفی لیلا (محدود کردن آزادی بیان او) با زبان آمرانه. در این گفتگوها، هر دو طرف به جای استفاده از راهبردهای ادب مثبت (مثل همدلی، تأیید، یا زبان نرم) یا ادب منفی (مثل احترام به استقلال طرف مقابل)، مستقیماً وارد تهدید وجهه میشوند.

### نمونه (۸) گفتگو از سکانس ۲ «برادران لیلا» (جلسه خانوادگی برادران)

- علیرضا: «ببینید، اگه بخوایم پول رو بذاریم توی مغازه، باید همه‌مون سهم مساوی داشته باشیم»
  - پیمان: «نو همیشه میخوای رئیس باشی. مغازه هم بشه، معلومه کی میخواد همه‌چی رو کنترل کنه»
  - فرهاد: «من اصلاً نمیخوام توی این قضیه باشم. هر چی تصمیم گرفتید، من سهمم رو میگیرم»
  - منصور: «اگه قرار باشه پولمون رو بسوزونیم، همون بهتر که بدیمش به بابا»
- علیرضا تلاش میکند با استفاده از ادب مثبت، حس برابری و همدلی ایجاد کند. او از زبان جمعی «همه‌مون» استفاده میکند تا وجهه مثبت دیگران را حفظ کند. راهبرد ادب مثبت: تأکید بر همکاری و برابری. جمله پیمان تهدیدی مستقیم به وجهه مثبت علیرضا است. پیمان با این گفتگو، اعتبار و نیت او را زیر سؤال میبرد. راهبرد تهدید وجهه مثبت: استفاده از زبان طعنه‌آمیز و انتقادی. جمله فرهاد تلاش وی برای حفظ وجهه منفی خودش را بیان میکند. او استقلال خود را اعلام کرده و از مشارکت در تصمیم‌گیری کناره‌گیری میکند. راهبرد ادب منفی: حفظ استقلال و پرهیز از درگیری. منصور با این جمله، هم وجهه مثبت برادران را تهدید میکند (با تحقیر تصمیم‌شان) و هم وجهه منفی پدر را (با کنایه به تصمیم‌های قبلی او). راهبرد تهدید دوگانه: استفاده از زبان کنایه‌آمیز برای تخریب اعتبار دیگران. در این سکانس، تعاملات میان برادران ترکیبی از راهبردهای ادب مثبت، ادب منفی، و تهدید وجهه است. رقابت، بی‌اعتمادی، و اختلاف نظر باعث می‌شود که حفظ وجهه در بسیاری از لحظات نادیده گرفته شود.

### نمونه (۹) گفتگو از سکانس آغازین «مغزهای کوچک زنگ‌زده» (معرفی محله و خانواده شاهین)

شاهین: «میگن اگه چوپون نباشه گوسفندا تلف میشن یا گرگ بهشون میزنه یا از گرسنگی میمیرن چون مغز ندارن. هر کی مغز نداره احتیاج به چوپون داره، یه چوپون دل‌سوز. چوپون حکم پدر گوسفندا رو داره. آدم بدون پدر هیچی نیست. این چوپونه ما همه گوسفندا/شیم. اون به ما میگه کی بریم؟ چیکار کنیم؟ کی پاشیم؟ ...»

در این تک‌گویی - که به‌شکلی تحقیرآمیز گذشته شاهین و مردم حاشیه‌نشین را مرور میکند - واضح است افرادی زیرسلطه چوپان قرار میگیرند که اطاعت کنند و هیچ چیز را مورد سؤال قرار ندهند چون یا کشته میشوند و یا از گرسنگی میمیرند و آنقدر ترس در آن‌ها نهادینه شده که بهتر است به دنبال حقیقت نروند و اطاعت کنند تا شرایطشان بدتر از شرایط موجود نشود. شکور نماد سلطه و شاهین نماد ترس است. سلطه‌گری باعث چپاول و استثمار هر شیء یا انسانی میشود، همان‌گونه که شکور با سلطه خود بر شاهین باعث شده است که وی اعتماد به نفس کامل را نداشته باشد و فاقد اختیار عمل باشد. تحلیل بر اساس براون و لوینسون (۱۹۸۷) حاکی از تهدید مداوم به وجهه مثبت است و در این محیط هیچ‌کس به تأیید یا احترام نیاز ندارد، چون «احترام» تبدیل به نشانه ضعف شده است. شکور با نادیده گرفتن استقلال شاهین وجهه منفی وی را تهدید میکند زیرا برای احساسات و قدرت تعقل و انتخاب او ارزشی قائل نیست.

### نمونه (۱۰) گفتگو از سکانس آغازین «مغزهای کوچک زنگ‌زده» (معرفی محله و خانواده شاهین)

پسر: «شاهین شاهین میگن شهروز چاقو خورده»

شاهین: «بابا میگم چی شده؟ کی زده؟»

شکور: «میگن بازی میکردن رفته تو شکمش»

شهروز یک پسر شجاع است که البته این پسر هنوز نتوانسته مرز بین شجاعت و حماقت را تشخیص دهد و همین عدم تشخیص او را دچار مشکل میکند، تا جایی که در مکانی درگیر فیزیکی صورت گرفته که، باعث خوردن

ضربات چاقو میشود. مبحث قدرت حائز اهمیت است زیرا میتواند بر هنجارهای اجتماعی و مضامین مرسوم تأثیرگذار باشد. گرچه شاهین به‌عنوان مردی از طبقه فرودست با ارزشهای رایج جامعه خود در حلبی‌آباد سازگار است اما بعلت بافت اجتماعی و خشونت متداول در این بافت، همواره مورد بی‌احترامی، تحقیر، ریشخند دیگران قرار میگیرد. و با کنش تهدید و جبهه‌مواجه است. به همین دلیل سعی دارد خود را شرور نشان دهد ولی در بسیاری از مواقع نمیتواند و بدین علت در جامعه نقش پررنگی ندارد. در این محله، آزادی عمل وجود ندارد؛ همه زیر فشار ساختار خشن اجتماعی و خانوادگیند. هر عمل مستقل (مثلاً تصمیم فردی) با کنترل و تهدید پاسخ داده میشود. در نتیجه، ادب بعنوان ابزاری برای حفظ استقلال هم از میان میرود. شکل غالب تعامل اعمال بی‌ادبانه مستقیم است که طی آن شخصیتها بطور مستقیم و بدون هیچ راهبرد مؤدبانه‌ای سخن میگویند. در نظام ارزشی موجود، برداشت غالب همین است. تک‌گویی شاهین و کاربرد واژه «چوپون» طبقه‌محور است، بدین معنا که تهدید طبقه‌زیردست (با تعبیر گوسفندان بی‌مغز) رخ میدهد. تعبیر از برادر بزرگتر بعنوان چوپون افراد آشپزخانه در جامعه حاشیه‌نشین بدین معناست که قانون بقا در این جامعه به قدرت افراد وابسته است. بدلیل وجود پدر منفعل، شخصیت شکور که به لحاظ قدرت فرادست شاهین و گروه تحت کنترلش محسوب میشود بعنوان چوپون که «همبسته نگرشهای معضل‌ساز پیرامون قدرت، تخاصم، هنجارهای اقتدار و جنسیت است» ایفای نقش میکند. این نقش همان اقتداری است که خود را موظف میداند افراد زیردست را پایبند به همان چارچوب سنتی نگاه دارد که در تک‌گویی آغازی و پایانی فیلم از رهگذر تمثیل چوپون بازنمایی میشود.

#### نمونه (۱۱) گفتگو از سکانس پایانی «مغزهای کوچک زنگ‌زده» (آتش‌سوزی و نابودی)

شاهین: «خیابونی آمارتو میدم زندان، شکور آدم بفرسته پی توها!»

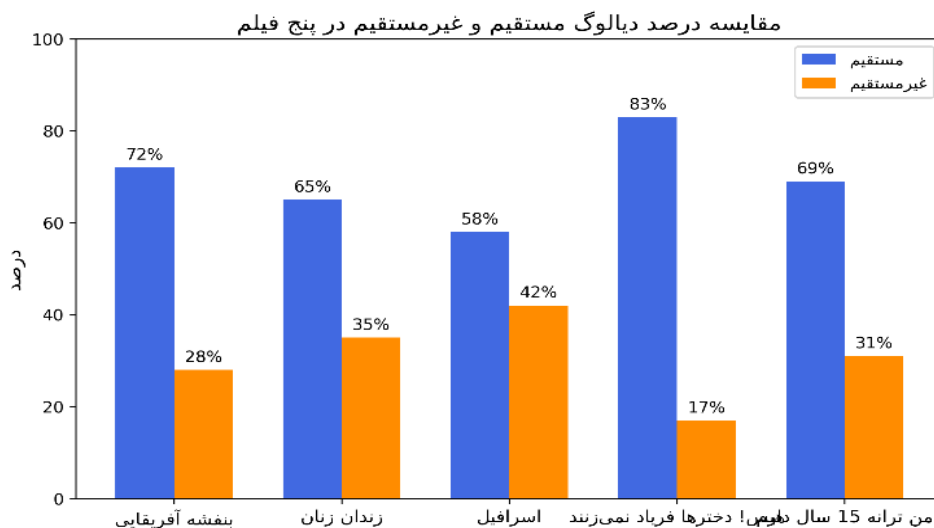
ای: «... شکور خودش منو فرستاده واسه تو. برو شناس آوردی پیغام داد سرتو نبرم! ...»

شاهین: «شمال دو روز دیگه اعدامش کردن می‌خوای چیکار کنی؟»

ای: «شمالی یکی دیگه رو می‌کنم. هری بابا! ...»

در پایان، پس از افشای رازها، خانه و خانواده نابود میشوند. آتش، محله را دربرمیگیرد و شاهین در سکوت به ویرانی مینگرد. از منظر نظریه براون و لوینسون، سکوت به‌جای تهدید و جبهه‌بکار میرود. در این سکانس، زبان خشن آغاز فیلم جای خود را به سکوت داده است. شاهین دیگر تلاش نمیکند و جبهه خود را از طریق قدرت یا تهدید حفظ کند. این «سکوت» در نظریه ادب، میتواند شکل نهایی احترام به «وجهه منفی» باشد: کناره‌گیری کامل از تعامل تهدیدکننده، بازسازی یا مرگ و جبهه مثبت: شاهین در تنهایی خود، دیگر نیازی به تأیید ندارد؛ اما وجهه‌اش از درون تهی شده است. براون و لوینسون میگویند که ادب مثبت تلاشی است برای «همدلی و تعلق اجتماعی» اما این تعلق دیگر وجود ندارد. نابودی خانه استعاره‌ای از فروپاشی وجهه جمعی است.

با توجه به تحلیل تعداد کل جملات در سکانسهای مختلف گروه زنان که نمونه‌هایی از این تحلیلها در قالب نمونه‌های ۱ تا ۶ بیان شد، (۷۷۰ جمله در فیلم «هیس دخترها فریاد نمی‌زنند»، ۷۲۹ جمله در «بنفشه آفریقایی»، ۷۲۸ جمله در «اسرافیل»، ۷۸۰ جمله در «زندان زنان» و «من ترانه ۱۵ سال دارم» با ۷۰۶ جمله) یک جمع‌بندی کلی از راهبردهای ادب در این گروه و اطلاعات آماری آنها بصورت نمودارهای زیر بازنمایی میشوند:

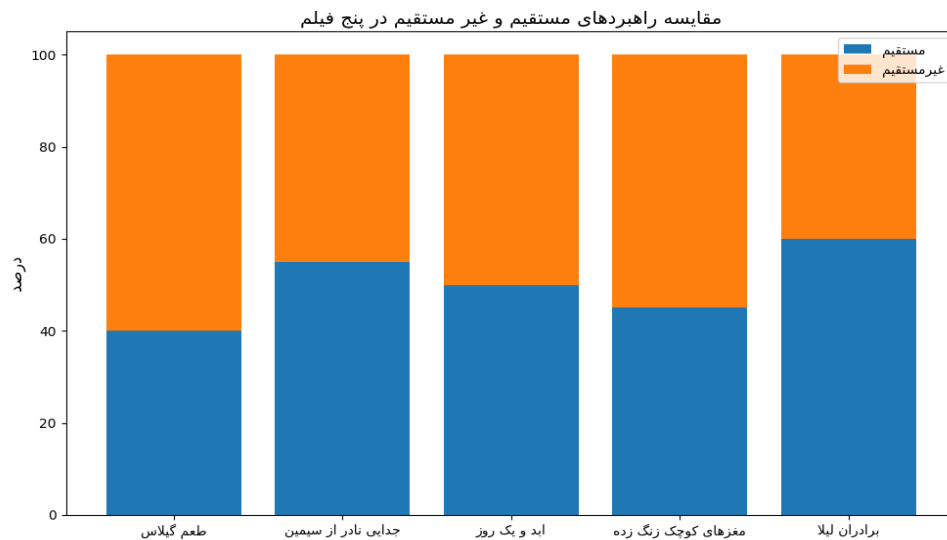


نمودار ۱- نسبت راهبرد مستقیم به غیرمستقیم در گروه زنان

این نمودار مقایسه درصد گفتگوهای مستقیم و غیرمستقیم را در گروه زنان نشان می‌دهد. از مجموع ۷۷۰ جمله تحلیل شده در فیلم «هیس دخترها فریاد نمی‌زنند» ۸۳٪ و از مجموع ۷۲۹ جمله در «بنفشه آفریقایی» ۷۲٪ گفتگوهای مستقیم بودند که بالاترین سهم را از این راهبرد داشتند، در حالی که از مجموع ۷۲۸ جمله فیلم «اسرافیل» ۴۲٪ و از مجموع ۷۸۰ جمله «زندان زنان» ۳۵٪ به گفتگوهای غیرمستقیم اختصاص داشت. «من ترانه ۱۵ سال دارم» نیز با ۶۹٪ مستقیم‌گویی از ۷۰۶ جمله تمایل بیشتری به بیان صریح دارد.

از بررسی تحلیل‌ها چنین بر می‌آید که در گروه زنان، ادب مثبت (صمیمیت، ایجاد تعلق، همدردی) بطور میانگین سهم بیشتری از ادب منفی دارد. با این حال، در فیلم‌هایی با فضای رسمی یا روابط پرتنش (اسرافیل، زندان زنان) نسبت ادب منفی بالاتر است و حتی در بعضی بخش‌ها به ادب مثبت نزدیک یا برابر می‌شود. در اکثر فیلم‌ها، زنان بیشتر از ادب مثبت استفاده می‌کنند. فقط در «زندان زنان»، زنان در موقعیتهای قدرت (مانند مأموران یا مسئولان) بیشتر از ادب منفی بهره برده‌اند تا مرزها و قواعد را حفظ کنند. مردها تمایل بیشتری به ادب منفی، بخصوص در گفتگوهای رسمی، جدی یا هنگام طرح تقاضای حساس دارند. در فیلم‌های با روابط خانوادگی یا دوستانه پرتنگ (من ترانه...، هیس!...)، مردها هم سطح بالاتری از ادب مثبت نشان داده‌اند.

با توجه به تحلیل تعداد کل جملات در سکانسهای مختلف گروه مردان که نمونه‌هایی از این تحلیلها در قالب نمونه‌های ۶ تا ۱۱ بیان شد، (۱۴۹۴ جمله «برادران لیا»، ۱۳۷۵ جمله «جدایی نادر از سیمین»، ۵۴۰ جمله «طعم گیلاس»، ۱۲۷۹ جمله «مغزهای کوچک زنگ‌زده» و «ابد و یک روز» با ۱۲۳۶ جمله) یک جمع‌بندی کلی از راهبردهای ادب در این گروه و اطلاعات آماری آن‌ها به صورت نمودارهای زیر بازنمایی میشوند:



**نمودار ۲- نسبت راهبرد مستقیم به غیر مستقیم در گروه مردان**

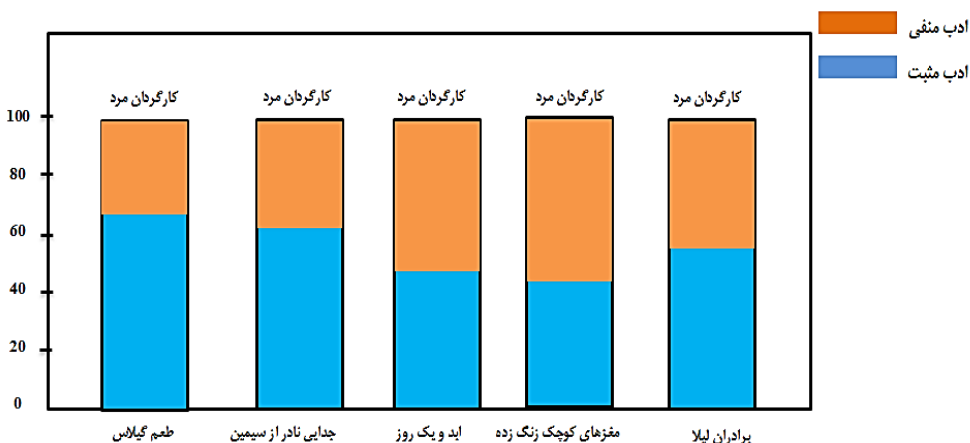
این نمودار مقایسه راهبردهای مستقیم و غیرمستقیم را در آثار گروه مردان نمایش می‌دهد. «طعم گیلان» بیشترین گرایش به راهبردهای غیرمستقیم را دارد، درحالی‌که در «برادران لیلا» و «جدایی نادر از سیمین» میزان راهبردهای مستقیم بالاتر است. فیلم «مغزهای کوچک زنگ‌زده» ترکیبی متعادل از هر دو نوع راهبرد را بکار گرفته است. نمودار ۳ درصد استفاده از راهبردهای ادب مثبت و منفی را در هر فیلم گروه مردان نشان می‌دهد. «جدایی نادر از سیمین» بیشترین گرایش به ادب مثبت را دارد، درحالی‌که «مغزهای کوچک زنگ‌زده» و «طعم گیلان» بیشترین سهم ادب منفی را دارند. در «برادران لیلا» نیز توزیع این دو نوع ادب نسبتاً متعادل است.



**نمودار ۳- غالبترین نوع ادب در گروه مردان**

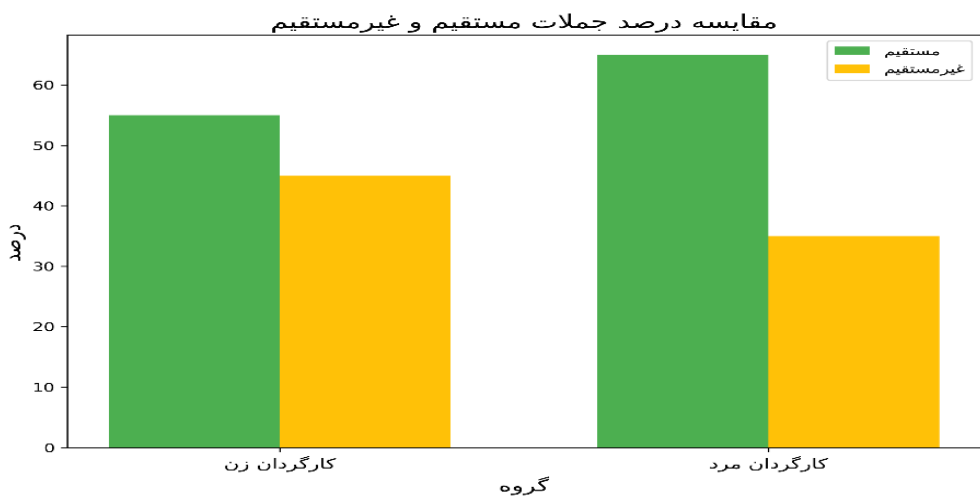
نمودار ۴ تأثیر جنسیت کارگردانان را بر نوع ادب در آثار آنها نشان میدهد. در آثار گروه مردان، ترکیب ادب مثبت و منفی تقریباً مشابه است، اما در فیلمهای گروه زنان توزیع نوع ادب متفاوت و تمایل به ادب مثبت مشهودتر است.

### تأثیر جنسیت بر نوع ادب در فیلم



نمودار ۴- تأثیر جنسیت کارگردان بر نوع ادب در گروه مردان

مقایسه درصد جملات مستقیم و غیرمستقیم در گروه زنان و مردان در نمودار ۵ بازنمایی شده است:



نمودار ۵- مقایسه درصد جملات مستقیم و غیر مستقیم میان دو گروه

این مقایسه نشان میدهد که در فیلمهای گروه زنان، سهم جملات مستقیم حدود ۵۵٪ و غیرمستقیم حدود ۴۵٪ است؛ یعنی توزیع نسبتاً متعادلتی بین دو شیوه وجود دارد. در فیلمهای گروه مردان، جملات مستقیم به حدود ۶۵٪ میرسند، درحالیکه غیرمستقیمها افت محسوسی تا حدود ۳۵٪ دارند.

## نتیجه‌گیری

این پژوهش با بهره‌گیری از شیوه نمونه‌گیری هدفمند و با هدف بررسی الگوهای استفاده از ادب مثبت/منفی، مستقیم/غیرمستقیم در فیلمهای سینمایی فارسی‌زبان در بازه زمانی سه دهه اخیر و بررسی تفاوت‌های مبتنی بر جنسیت نویسندگان و نقش بافت اجتماعی انجام گرفته که بصورت گروه زنان و گروه مردان نامگذاری شدند و درصد تبیین ویژگیهای شخصیت‌های زن و مرد بر پایه راهبردهای ادب براون و لوینسون (۱۹۸۷) است. از بررسی داده‌ها و مقایسه راهبردهای ادب بین این دو گروه نتایج مهمی بدست آمد.

در پاسخ به پرسش اول پژوهش، درصد جملات مستقیم و غیرمستقیم در گروه زنان و مردان با همدیگر مقایسه شدند. این مقایسه حاکی از آن بود که شیوه بیان مستقیم در آثار گروه مردان غلبه بیشتری داشت. بطور کلی، نمودار ۵ بیانگر این نکته بود که گروه مردان در مقایسه با گروه زنان تمایل بیشتری به استفاده از ساختارهای زبانی مستقیم دارند. با توجه به فراوانی بالاتر بازنمایی راهبرد مستقیم نسبت به راهبرد غیرمستقیم در این آثار، شیوه بیان بصورت تبعیض و نابرابری و تسلط مرد بر زن است و مناسبات قدرت بصورت نابرابر توزیع شده که متأثر از نقش بافت اجتماعی است. در بستر این فیلمها زنانی را میبینیم که حتی در حاشیه هم حاشیه هستند و در بیشتر سکانشها زنان در محاصره خانه‌اند و آزادی ندارند. در مورد نحوه بکارگیری وجهه مثبت و منفی در میان گروه زنان و مردان تحلیل داده‌ها حاکی از این بود که زنان بیشتر از ابزارهای «وجهه مثبت» و «همدلی گروهی» برای بازسازی عزت نفس و هویت استفاده میکنند. مردان الگوهای متفاوتی از مدیریت وجهه مثبت/منفی نشان میدهند: ترکیبی از حفظ خودمختاری (وجهه منفی)، ادعاهای اقتدار، و گاه تقابل خشونت‌آمیز یا مستقیم که به چالش روابط منجر میشود.

در پاسخ به پرسش دوم، داده‌ها نشان میدهند که جنسیت و بافت اجتماعی با هم تعیین میکنند که از چه نوع ادب استفاده شود. پاسداری از گفتمان قدرت و پایبند کردن اعضای خانواده و جامعه به نظام ارزشی مردسالاری، موجب بی‌ادبی کلامی و تهدید وجهه افراد زیردست و زنان میشود. در جامعه‌ای با ارزشها و فرهنگ جمعی اینگونه تهدید وجهه میتواند بسیار رایج باشد. زنان به حاشیه رانده میشوند، به ویژه زمانی که ارزشهای موجود و سیمای سنتی زن را به چالش میکشند. زنان در بیشتر موقعیتها بر پیوند و صمیمیت (ادب مثبت) تأکید دارند مردان در کلیت، رسمیت و فاصله‌گذارتر (ادب منفی) هستند، مگر در روابط نزدیک خانوادگی که به ادب مثبت میگردانند. این الگو بازتابی از هنجارهای فرهنگی و نحوه نمایش آنها در سینمای اجتماعی ایران است. در فیلمهای گروه زنان ادب مثبت غالباً برجسته بود، مخصوصاً در تعاملات زن با زن و زن با مرد. این نوع ادب نشاندهنده همدلی، توجه به نیازهای عاطفی طرف مقابل و ایجاد حس تعلق بود. از سوی دیگر، کارکرد ادب منفی بیشتر در روابط مرد با زن و مرد با مرد مشاهده شد، بخصوص در موقعیتهایی که فاصله اجتماعی یا سلسله‌مراتب قدرت حفظ شده بود. در این گروه غیرمستقیم‌گویی پررنگتر بود. مستقیم‌گویی در روابط مرد با مرد یا مرد با زن بیشتر در صحنه‌های بحرانی یا قدرت‌محور مشاهده گردید.

در فیلمهای گروه مردان نوع ادب غالب در روابط زن با مرد و مرد با زن مثبت بود، اما اغلب به همراه طعنه، کنایه یا پیش‌زمینه تنش است که باعث میشد اثر آن کمتر از گروه زنان نباشد. کارکرد ادب منفی بیشتر در روابط مرد با مرد برای تثبیت اقتدار در موقعیتهای چالش‌برانگیز دیده می‌شد. غیرمستقیم‌گویی در گفتگوهای زن با زن و زن با مرد، معمولاً با هدف حفظ ظاهر آرامش یا پرهیز از درگیری مستقیم بکار رفته بود. بی‌ادبی مستقیم در گفت‌گوهای مرد با مرد (به‌خصوص در بافت درگیری یا رقابت) بسیار شایعتر و بی‌ادبی غیرمستقیم هم در کنایه‌ها

و متلکها فراوان مشهود بود. بر مبنای این رهیافت جدید پیش‌بینی میشود که بتوان در سایر ژانرهای نمایشی از جمله تئاتر، سریالهای تلویزیونی پژوهشهایی را بر مبنای راهبردهای ادب بصورت مستقل و یا مقایسه‌ای انجام داد.

### مشارکت نویسندگان

این مقاله از رساله دوره دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی مصوب در دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان استخراج شده است. آقای دکتر بهزاد رهبر راهنمایی رساله را بر عهده داشته‌اند و طراح اصلی این مقاله و نویسنده مسئول بوده‌اند. آقای دکتر محمدرضا اروچی بعنوان مشاور و دانشجو سرکار خانم کیمیا کیانیپور پژوهشگران این مقاله در گردآوری و تنظیم متن نقش داشته‌اند. در نهایت تحلیل محتوای مقاله حاصل تلاش و مشارکت هر سه پژوهشگر میباشد.

### تشکر و قدردانی

نویسندگان مراتب تشکر و قدردانی خود را از مدیر گروه رشته زبانشناسی همگانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان و اعضای هیأت تحریریه نشریه وزین سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب) اعلام مینمایند.

### تعارض منافع

نویسندگان این مقاله گواهی مینمایند که این اثر در هیچ نشریه داخلی و خارجی به چاپ نرسیده و حاصل فعالیتهای پژوهشی تمامی نویسندگان است و ایشان نسبت به انتشار آن آگاهی و رضایت دارند. این تحقیق طبق کلیه قوانین و مقررات اخلاقی اجرا شده و هیچ تخلف و تقلبی صورت نگرفته است. مسئولیت گزارش تعارض احتمالی منافع و حامیان مالی پژوهش بعهده نویسنده مسئول است و ایشان مسئولیت کلیه موارد ذکر شده را بر عهده میگیرند.

### REFERENCES

- Ahankoob, N. (2010). \*An Investigation of Politeness Strategies in the Speech Act of Refusing Requests in Persian.\* Journal of Language and Linguistics, 6(1), 75–92.
- Alqahtani. (2024). \*Applying Brown and Levinson's model to investigate the differences in the use of politeness strategies between spoken Saudi and British English.\*
- Azarparand, S. (2019). \*Changes in the Linguistic Strategy of 'Address' Based on Brown and Levinson's Politeness Theory Between Iranian Professors and Students: A Case Study at the University of Tehran.\* Persian Language and Literature Research, 2(2), 83–98.
- Baxter, L. A. (1984). \*An investigation of compliance-gaining as politeness.\* Human Communication Research, 10(3), 427–456.

- Blum-Kulka, S. (1987). \*Indirectness and politeness in requests, same or different?\*. *Journal of Pragmatics*, 11, 131–146.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). \*Politeness: Some universals in language usage\*. Cambridge University Press.
- Culpeper, J. (1996). \*Towards an anatomy of impoliteness\*. *Journal of Pragmatics*, 25, 349–367.
- Derakhshandeh, P. (2013). \*Hush! Girls Don't Scream\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Farhadi, A. (2010). \*A Separation\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Fathi, S. (2024). \*Revisiting Brown and Levinson's theory of politeness\*. *European Journal of Language and Culture Studies*, 3(5), 137–146.
- Goffman, E. (2001). \*On face work: An analysis of ritual elements in social interaction\*. In A. Jaworski & N. Coupland (Eds.), *The discourse reader* (pp. 222–247). Routledge.
- Grice, H. P. (1975). \*Logic and Conversation\*. University of California, Berkeley.
- Hadilo, B. (2023). \*Reflection of Politeness in the Linguistic Structure of the Holy Quran in Light of Brown and Levinson's Politeness Theory\*. *Language Research*, 12(1), 165–182.
- Hedayat, N. (2005). \*The Impact of Gender on Request Expression: A Study in the Field of Sociolinguistics\*. *Biannual Journal of Persian Language and Literature Research*, 4, 17–40.
- Hekmat, M. (2000). \*Women's Prison\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Holmes, J. (2013). \*An introduction to sociolinguistics\*. Pearson.
- Kalantari Khandani, S. (2017). \*Investigating the Comprehension of Common Direct and Indirect Command Patterns Among Persian Speakers and the Relationship Between Their Use and Contextual Factors Such as Power, Social Distance, and Degree of Imposition\*. *Linguistics*, 23, 1–23.
- Khodayi-Moghadam, M. (2013). \*Schema of Politeness and Respect and Commonly Used Related Words and Phrases in Persian from the Perspective of Brown and Levinson's Theory\* (Master's Thesis, Ferdowsi University of Mashhad).
- Kiarostami, A. (1997). \*Taste of Cherry\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Leech, G. (1983). \*Principles of pragmatics\*. Longman.
- Mohammad, & Allo, A. (2021). \*Evaluating EFL university learners' pragmatic competence: Brown and Levinson's negative politeness strategies as a model\*. *Academic Journal of Nawroz University*, 10(3).
- Mulyono, K., Laksono, K., Wuryaningrum, R., & Cahyo, A. A. R. (2025). \*The application of politeness principles in speech acts in the 2024 presidential election debate\*. *Cogent Arts & Humanities*, 12(1), 2495479.

- Nemati, A. (2003). \*An Analysis of Linguistic Differences Between Women and Men: A Study in Sociolinguistics.\* Journal of the Faculty of Humanities, Semnan University, 5, 73–92.
- Pakravan, F. (2004). \*A Study of Persian Dialogues Based on Grice's Interaction Principles and Leech's Politeness Theory.\* Journal of Persian Language and Literature, 17(2), 55–74.
- Panahi, A. (2016). \*Esrafil\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Rahbar, B. (2017). \*A Comparative Analysis of Dramatic Works Before and After the Islamic Revolution.\*
- Rahmani, H. (2013). \*A View on Power and Gender from the Perspective of Politeness and Impoliteness in Persian Young Adult Novels.\* Language and Linguistics, 10(20), 67–90.
- Rahmani, H., Madresi, Y., Ghiasian, M. S., & Zandi, B. (2015). \*A Comparative Study of Politeness and Impoliteness in the Novel The Western Seventh Floor and the Film Scent of a Woman.\* Academy Letter, 6(12), 186–209.
- Rahmani, H., & Madresi, Y. (2016). \*The Impact of Power and Gender on the Use of Politeness and Impoliteness Strategies in Key Dialogues of Ten Selected Persian Young Adult Novels.\* Linguistics, 33, 25–45.
- Rezaei, F., Orooji, M., & Rahbar, B. (2022). \*Evaluation of Speaker Politeness and Unequal vs. Equal Social Status in Academic Settings Considering Gender Variable.\* Language Research, 45, 165–182.
- Roustaei, S. (2015). \*Life and a Day\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Roustaei, S. (2022). \*Leila's Brothers\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Scollon, R., & Scollon, S. W. (1995). \*Intercultural communication: A discourse approach.\* Blackwell.
- Seyyedi, H. (2017). \*The Pigheaded\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Tavakoli, R. (2001). \*I Am Taraneh, 15 Years Old\* [Film]. Iran: Filmmaker.
- Ytoc, S. T. (2024). \*Politeness strategies of commenters in online news portals.\* International Journal of Research and Innovation in Social Science, 8(7), 106–116.
- Zandi Haghighi, M. (2017). \*African Violet\* [Film]. Iran: Filmmaker.

#### فهرست منابع فارسی

- آذرپرند، س. (۱۳۹۸). تغییرات راهبرد زبانی «خطاب» بر اساس نظریه ادب براون و لوینسون بین استادان و دانشجویان ایرانی: مطالعه موردی دانشگاه تهران. *پژوهش‌های زبان و ادبیات فارسی*، ۲، ۹۸–۸۳، (۲).
- آهنکوب، ن. (۱۳۸۹). بررسی راهبردهای ادب در کنش گفتاری رد درخواست در زبان فارسی. *مجله زبان و زبان‌شناسی*، ۶، ۹۲–۷۵، (۱).

- پاکروان، ف. (۱۳۸۳). بررسی گفت‌گوهای فارسی بر اساس اصول تعامل گرایس و نظریه آداب‌دانی لیچ. *مجله زبان و ادب فارسی*، ۱۷، ۷۴-۵۵، (۲).
- پناهی، آ. (۱۳۹۵). اسرافیل [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- توکلی، ر. (۱۳۸۰). *من ترانه ۱۵ سال دارم* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- حکمت، م. (۱۳۷۹). زندان زنان [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- خدایی‌مقدم، م. (۱۳۹۲). طرحواره ادب و احترام و واژه‌ها و عبارات پرکاربرد مرتبط با آن در زبان فارسی از منظر نظریه براون و لوینسون (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد).
- درخشنده، پ. (۱۳۹۲). *هیس! دخترها فریاد نمی‌زنند* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- رحمانی، ح. (۱۳۹۲). نگاهی به قدرت و جنسیت از منظر ادب و بی‌ادبی در رمان‌های نوجوانان فارسی‌زبان. *زبان و زبان‌شناسی*، ۱۰، ۹۰-۶۷، (۲۰).
- رحمانی، ح؛ مدرسی، ی. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر قدرت و جنسیت بر میزان راهبردهای ادب و بی‌ادبی در گفت‌گوهای کلیدی ده رمان برگزیده نوجوانان فارسی‌زبان. *زبان‌شناسی*، ۳۳، ۴۵-۲۵.
- رحمانی، ح؛ مدرسی، ی؛ غیاثیان، م. س؛ زندی، ب. (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی ادب و بی‌ادبی در رمان طبقه هفتم غربی و فیلم بوی خوش زن. *نامه فرهنگستان*، ۶، ۲۰۹-۱۸۶، (۱۲).
- رضایی، ف؛ اروجی، م؛ رهبر، ب. (۱۴۰۱). ارزیابی ادب‌گوینده و منزلت اجتماعی نابرابر و برابر در محیط دانشگاهی با توجه به متغیر جنسیت. *زبان‌پژوهی*، ۴۵، ۱۸۲-۱۶۵.
- رهبر، ب. (۱۳۹۶). تحلیل تطبیقی آثار نمایشی پیش از انقلاب و پس از انقلاب اسلامی.
- روستایی، س. (۱۳۹۴). *ابد و یک روز* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- روستایی، س. (۱۴۰۱). *برادران لیلیا* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- زندی حقیقی، م. (۱۳۹۶). *بنفشه آفریقایی* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- سیدی، ه. (۱۳۹۶). *مغزهای کوچک زنگ‌زده* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- فرهادی، ا. (۱۳۸۹). *جدایی نادر از سیمین* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- کلانتری خاندانی، س. (۱۳۹۶). بررسی میزان درک الگوهای فرمانی متداول مستقیم و غیرمستقیم در میان فارسی‌زبانان و ارتباط بین کاربردهای الگوهای فرمانی و عوامل بافتی مانند قدرت، فاصله اجتماعی و درجه تحمیل. *زبان‌شناسی*، ۲۳، ۲۳-۱.
- کیارستمی، ع. (۱۳۷۶). *طعم گیلان* [فیلم]. ایران: فیلم‌ساز.
- نعمتی، آ. (۱۳۸۲). تحلیلی بر تفاوت‌های زبانی زنان و مردان: تحقیقی در جامعه‌شناسی زبان. *مجله دانشکده علوم انسانی دانشگاه سمنان*، ۵، ۹۲-۷۳.
- هادیلو، ب. (۱۴۰۲). بازتاب ادب‌ورزی در ساخت زبانی قرآن کریم در پرتو نظریه ادب براون و لوینسون. *زبان‌پژوهی*، ۱۲، ۱۶۵-۱۸۲، (۱).

تأثیر جنسیت و بافت اجتماعی بر کاربرد راهبردهای ادب در نثر سینمای معاصر ایران بر اساس نظریه ادب براون و لوپسون / ۱۹۷

هدایت، ن. (۱۳۸۴). تأثیر جنسیت بر نحوه بیان تقاضا: پژوهشی در حوزه جامعه‌شناسی زبان، دوفصلنامه پژوهش

زبان و ادب فارسی، شماره چهارم، ۱۷-۴۰.

یعقوبی، ه. (۱۳۸۸). تأثیر جنسیت بر شیوه بیان تقاضا در زبان فارسی. *زبان و زبان‌شناسی*، ۵، (۹) ۱۳۶-۱۳۵.

#### معرفی نویسندگان

کتایون کیانپور: گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

(Email: [kimia.kiyanpour@iau.ir](mailto:kimia.kiyanpour@iau.ir))

(ORCID: 0009-0003-9085-3729)

بهزاد رهبر: گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

(Email: [behzadrahbar@atu.ac.ir](mailto:behzadrahbar@atu.ac.ir) : نویسنده مسئول)

(ORCID: 0000-0002-9275-8251)

محمدرضا اروچی: گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

(Email: [mohammadreza.oroji@iau.ac.ir](mailto:mohammadreza.oroji@iau.ac.ir))

(ORCID: 0000-0003-0445-8169)

#### COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited.

#### Introducing the authors

**Katayoun Kiyanpour:** Department of Linguistics, Za.C., Islamic Azad University, Zanjan, Iran.

(Email: [kimia.kiyanpour@iau.ir](mailto:kimia.kiyanpour@iau.ir))

(ORCID: 0009-0003-9085-3729)

**Behzad Rahbar:** Department of Linguistics, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

(Email: [behzadrahbar@atu.ac.ir](mailto:behzadrahbar@atu.ac.ir) : Responsible author)

(ORCID: 0000-0002-9275-8251)

**Mohammadreza Oroji:** Department of Linguistics, Za.C., Islamic Azad University, Zanjan, Iran.

(Email: [mohammadreza.oroji@iau.ac.ir](mailto:mohammadreza.oroji@iau.ac.ir))

(ORCID: 0000-0003-0445-8169)